

Eettinen ohje

Valtiontalouden tarkastusviraston
tarkastus- ja valvontaohjeet

Eettinen ohje

Annettu 12.4.2023

Valtiontalouden tarkastusviraston eettinen ohje

D/212/04.00/2023

Valtiontalouden tarkastusvirasto on Suomen perustuslain (731/1999) 90 §:ssä säädetty, eduskunnan yhteydessä toimiva ylin kansallinen tarkastusviranomainen. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 1 § mukaan viraston tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista. Lain 20 § mukaan tarkastusvirasto antaa tarkastustoimintaansa ja sen suunnittelua sekä tarkastuksissa noudatettavaa hyvää tarkastustapaa koskevia tarkempia määräyksiä.

Tarkastusviraston eettinen ohje pohjautuu valtionhallinnon yhteiseen arvoperustaan, virkamieseettisiin periaatteisiin, perustuslaissa säädettyyn oikeusvaltioperiaatteeseen sekä tarkastusvirastoa koskevaan lainsäädäntöön. Ohje noudattaa sisällöltään tarkastusviranomaisten kansainvälisen järjestön INTOSAI:n vahvistamaa ISSAI 130 -tarkastusstandardia.

Valtiontalouden tarkastusvirasto vahvistaa nämä eettiset ohjeet, joita sovelletaan tarkastusvirastossa suoritettavassa tarkastus- ja asiantuntijatoiminnassa. Eettinen ohje on osa tarkastusviraston tarkastusohjeiden kokonaisuutta.

Helsingissä 12. päivänä huhtikuuta 2023

Sami Yläoutinen
pääjohtaja

Katri Lammi
ylitarkastaja

Sisällys

1	Lähtökohdat	4
2	Yleistä	5
3	Eettiset periaatteet	7
	Integriteetti	7
	Riippumattomuus ja objektiivisuus.....	7
	Osaaminen	7
	Ammattimaisuus ja tuloksellisuus	8
	Luottamuksellisuus ja avoimuus	8
	Lisätietoja.....	9

1 Lähtökohdat

- 1.1 Valtiontalouden tarkastusviraston eettinen ohje määrittelee tarkastusviraston tarkastus-, valvonta- ja asiantuntijatoiminnassa noudatettavat eettiset arvot ja periaatteet.
- 1.2 Tarkastusviraston eettisten toimintaohjeiden perustana ovat kansainväliset ISSAI-tarkastusstandardit. Tarkastustoiminnan etiikkaa käsittelevässä ISSAI 130 -standardissa kuvataan eettiset periaatteet, jotka koskevat kaikkia tarkastusviranomaisia.
- 1.3 ISSAI 130 -standardi sisältää seuraavat veloitteet tarkastusvirastoille:
 - 1.3.1 Tarkastusvirastolla tulee olla eettinen ohje, joka on yhteensopiva ISSAI 130 -standardin kanssa. Ohje on julkinen asiakirja.
 - 1.3.2 Tarkastusviraston tulee sisäistää eettisten periaatteiden merkitys ja sitoutua ylläpitämään ja kehittämään eettisesti kestäväää toimintakulttuuria.
 - 1.3.3 Tarkastusviraston johdon tulee toimia esimerkillisesti ja viraston yhdessä sovittujen periaatteiden ja arvojen mukaisesti.
 - 1.3.4 Tarkastusviraston henkilöstön tulee sitoutua toimimaan eettisten periaatteiden mukaisesti. Viraston tulee huolehtia siitä, että henkilöstöllä on tarvittavat tiedot ja koulutus tarkastusetiikan noudattamiseksi.
 - 1.3.5 Viraston tulee edellyttää eettisten periaatteiden mukaista toimintaa myös ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.
 - 1.3.6 Tarkastusvirastolla tulee olla dokumentoidut menettelytavat, joilla hallitaan eettisiin kysymyksiin liittyviä riskejä ja puututaan eettisten ohjeiden vastaiseen toimintaan.
- 1.4 Tarkastusvirasto sitoutuu noudattamaan ISSAI 130 -standardia ja toimimaan siinä kuvattujen eettisten periaatteiden mukaisesti. Yksityiskohtaiset toimintaohjeet ja menettelytavat kuvataan tarkastusohjeen yleisessä osassa, tarkastuslajikohtaisissa ohjeissa sekä viraston työjärjestyksessä.
- 1.5 ISSAI 130 -standardi edellyttää, että jokainen tarkastusvirasto sovitaa standardissa esitetyt periaatteet oman kulttuurinsa ja toimintatapojensa mukaisiksi. Suomessa kehikon etiikalle muodostavat virkamieslaki, valtionhallinnon yhteiset arvot ja virkamieseettinen toimintaohje.
- 1.6 Tarkastusvirasto on perustuslaissa määritelty, riippumaton ylin tarkastusviranomainen, mikä asettaa suuria vaatimuksia viraston toiminnan eettisyydelle. Tarkastusviraston johto ja henkilöstö tiedostavat, että muuta hallintoa tarkastavan ja valvovan viranomaisen on toimittava esimerkillisesti ja noudatettava toiminnassaan erityisen korkeaa moraalialia.

2 Yleistä

- 2.1 Eettisten arvojen ja periaatteiden tavoitteena on ohjata tarkastusviraston, sen johdon ja koko henkilöstön toimintaa. Eettiset ohjeet koskevat kaikkia tarkastusvirastossa työskenteleviä.
- 2.2 Eettiset arvot ovat tiivistys siitä, mitä tarkastustoiminnassa pidetään tärkeänä, arvokkaana ja tavoiteltavana.
- 2.3 Eettiset periaatteet ovat kuvaus siitä, millaista arvojen mukainen toiminta on. Periaatteet kertovat tiivistetysti sen, millaista käytöstä tarkastusvirastossa arvostetaan ja edellytetään kaikilta työntekijöiltä.
- 2.4 Keskeisimmät tarkastusvirastoja koskevat kansainväliset eettiset arvot ja niitä täsmentävät periaatteet on esitetty ISSAI 130 -dokumentissa. Standardi pohjautuu viiteen perusarvoon ja niitä selittäviin periaatteisiin.

Tarkastustoiminnan eettiset arvot ja periaatteet ovat:

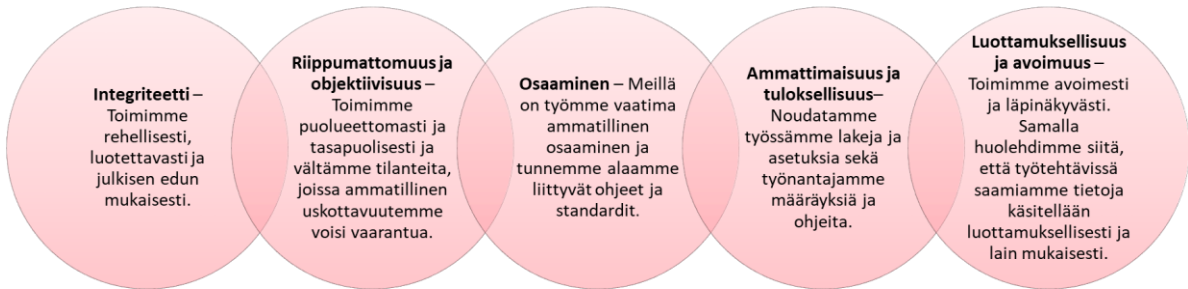
- 1 Integriteetti** – Tarkastusviranomaisen toimii rehellisesti, luotettavasti ja julkisen edun mukaisesti.
- 2 Riippumattomuus ja objektiivisuus** – Tarkastustyössä toimitaan puolueettomasti ja tasapuolisesti ja vältetään tilanteita, joissa tarkastajan ammatillinen uskottavuus voisi vaarantua.
- 3 Osaaminen** – Tarkastusvirastossa toimivilla on työnsä vaatima ammatillinen osaaminen, ja he tuntevat alaansa liittyvät ohjeet ja standardit.
- 4 Ammattimaisuus ja tuloksellisuus** – Tarkastustyössä noudatetaan lakeja ja asetuksia sekä työnantajan määräyksiä ja ohjeita.
- 5 Luottamuksellisuus ja avoimuus** – Tarkastusvirastossa toimitaan avoimesti ja läpinäkyvästi. Samalla huolehditaan siitä, että työtehtävissä saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja lain mukaisesti.

Riskejä

- 2.5 Jos virkamiehet ja viraston johto eivät toimi eettisten arvojen mukaisesti, tarkastusvirasto vaarantaa maineensa ja yleinen luottamus tarkastustoimintaan heikkenee. Riskejä eettisten arvojen loukkamiseen voivat aiheuttaa muun muassa:
 - 2.5.1 poliittinen vaikuttaminen ja ulkoinen painostus tarkastettavien tai muiden toimijoiden taholta;
 - 2.5.2 sisäiset ristiriidat, läpinäkymätön päätöksenteko ja väärinkäytökset;
 - 2.5.3 henkilökohtaiset intressit tarkastuksissa ja muussa toiminnassa;
 - 2.5.4 ennakkokäsitykset tai ennakkoluulot, jotka vaikuttavat päätöksentekoon virastossa;
 - 2.5.5 hyvä veli -verkostot, liiallinen läheisyys kohteiden tai kohteisiin vaikuttavien tahojen kanssa.
- 2.6 Riskit voivat olla joko todellisia tai oletettuja. Jos tarkastusvirastossa tunnistetaan riskejä, jotka vaarantavat toiminnan perusarvoja, riskeihin tulee puuttua avoimesti ja rohkeasti.

Johtaminen

- 2.7 Korkea virkamiesmoraali ja tarkastustoiminnan eettisyys lähtevät ylimmän johdon esimerkistä. Ylimmän johdon asenne ja valmius toimia rehellisesti ja julkisen edun mukaisesti määrittää koko organisaation eettisen ilmapiirin. Hyvää esimerkkiä näyttävä johto voi esimerkiksi:
- 2.7.1 arvostaa eettisiä näkökohtia ja priorisoida niitä toiminnassaan,
 - 2.7.2 tuoda eettisiä näkökohtia esiin keskusteluissaan ja esityksissään säännöllisesti ja johdonmukaisesti;
 - 2.7.3 toteuttaa strategioita, ohjelmia ja toimenpiteitä, jotka tukevat etiikkaa;
 - 2.7.4 johtaa omalla esimerkillään;
 - 2.7.5 pitää päätöksenteon läpinäkyvänä, ammattimaisena ja olla siitä tilivelvollinen;
 - 2.7.6 rohkaista avoimeen ja oppivaan ympäristöön, jossa vaikeita ja arkojakin asioita voidaan nostaa esiin keskusteluihin;
 - 2.7.7 luoda ilmapiiriä, jossa henkilöstö kokee tulevansa kohdelluksi oikeudenmukaisesti ja jossa ihmiset tulevat toimeen keskenään;
 - 2.7.8 huomioida positiivisesti sen, kun virkamiehet ja muu henkilöstö osoittavat suorasekäisyyttä toiminnassaan, ja toisaalta lopettaa heti epäeettisen käytöksen sellaista havaitessaan;
 - 2.7.9 varmistaa että keskijohto toimii yhtä esimerkillisesti.

3 Eettiset periaatteet

Integriteetti

- 3.1 Tarkastusviranomainen toimii rehellisesti, luotettavasti ja julkisen edun mukaisesti.
- 3.2 Tarkastusviraston velvollisuus on toimia omalta osaltaan niin, että kansalaisten luottamus viranomaisten toiminnan tasapuolisuuteen ja riippumattomuuteen säilyy.
- 3.3 Tarkastusvirasto toimii hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti ja sen toiminta täyttää hyvän hallinnon vaatimukset.
- 3.4 Virkamies- ja tarkastusetiikka velvoittavat toimimaan oikein silloinkin, kun mikään laki ei siihen suoraan velvoita.
- 3.5 Kaikki virkamiehet ja muut työntekijät ovat vastuussa omasta toiminnastaan työpaikalla ja tarkastuskohteissa. Viraston tehtävänä on pitää huolta eettisestä ilmapiiristä yleisesti ja puuttua sitä vaarantaviin tilanteisiin.
- 3.6 Valtiontalouden tarkastusvirasto:
 - On toimintansa etiikasta tilivelvollinen kansalaisille, eduskunnalle ja kohteilleen;
 - On kriittinen, tarkka ja taloudellinen tarkastuksissaan ja toiminnassaan;
 - Kohtelee tarkastuskohteita asiallisesti, puolueettomasti ja arvostavasti.

Riippumattomuus ja objektiivisuus

- 3.7 Tarkastusvirasto on riippumaton ulkoinen tarkastusviranomainen, jonka itsenäisestä asemasta ja tarkastusmandaatista on säädetty perustuslaissa ja laissa valtiontalouden tarkastusvirastosta.
- 3.8 Tarkastustyössä toimitaan puolueettomasti ja tasapuolisesti ja vältetään tilanteita, joissa tarkastajan ammatillinen uskottavuus voisi vaarantua.
- 3.9 Tarkastusvirasto pyrkii varmistamaan läpinäkyvillä prosesseilla ja avoimella viestinnällä sen, että myös tarkastuskohteet, sidosryhmät ja kansalaiset kokevat sen toiminnan objektiivisena ja puolueettomana.
- 3.10 Virasto ennakoii tilanteita, joissa sen objektiivisuus ja riippumattomuus voivat olla uhattuna. Tarkastusvirasto ei osallistu tarkastus-, valvonta- tai asiantuntijatyössään tarkastuskohteiden tai sidosryhmien päätöksentekoon.
- 3.11 Henkilöstöä rohkaistaan informoimaan esimiehiään ja viraston johtoa sellaisista tilanteista tai henkilösuhteista, jotka voivat vaikuttaa viraston riippumattomuuteen ja objektiivisuuteen.
- 3.12 Eri tarkastuslajien kehittämistyössä sekä tarkastuskoulutuksissa käydään säännöllisesti läpi riskitilanteita, joissa tarkastustoiminnan riippumattomuus ja objektiivisuus voisivat olla uhattuina.

Osaaminen

- 3.13 Tarkastusvirastossa toimivilla on työnsä vaatima ammatillinen osaaminen, he tuntevat alaansa liittyvät ohjeet ja standardit ja myös noudattavat niitä.
- 3.14 Tarkastusviraston suoritteet – tarkastukset ja muu asiantuntijatoiminta – ovat laadukkaita ja henkilöstö on ammattitaitoista. Asiat valmistellaan huolellisesti ja tarkastus- ja muiden asiakirjojen kieli on selkeää ja ymmärrettävää.
- 3.15 Tarkastusvirastossa noudatetaan vastuullista henkilöstöpolitiikkaa. Henkilöstöpolitiikka ja rekrytoinnit perustuvat ammattitaitoon ja osaamiseen.

- 3.16 Tarkastushenkilöstölle tarjotaan tarvittava koulutus, ohjaus ja tuki tarkastusten suorittamiseen. Henkilöstöä rohkaistaan tiedon jakamiseen ja projekteissa hyödynnetään kaikkien osaamista.
- 3.17 Työt tehdään ammatillista huolellisuutta noudattaen ja tarkastusohjeiden ja -standardien sekä muiden ohjeiden mukaisesti. Tarkastusprojektit ja muut projektit suoritetaan suunnitelman mukaisesti ja suunnitellussa aikataulussa.
- 3.18 Henkilöstön osaamisesta ja ammattitaidon ylläpitämisestä huolehditaan. Tavoitteena on, että tarkastushenkilöstö on jatkuvasti ajan tasalla tarkastustoiminnan kehittämistä niin kansallisesti kuin kansainvälisessä tarkastusyhteisössäkin.

Ammattimaisuus ja tuloksellisuus

- 3.19 Tarkastustyössä noudatetaan lakeja ja asetuksia sekä työnantajan määräyksiä ja ohjeita. Virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen ammatillista huolellisuutta.
- 3.20 Tarkastusviraston virkamiehen velvollisuus on välttää sellaista toimintaa, joka voi vahingoittaa virastoa. Virkamiehen on myös käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.
- 3.21 Virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen taikka viranomaiseen.
- 3.22 Tarkastusviraston henkilöstö toimii virkavastuulla. Virkavastuun perussäännös on perustuslain 118 §:ssä, jonka mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. Esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriävää mielipidettään.
- 3.23 Tarkastusvirasto ja sen henkilöstö noudattavat esteellisyydestä annettuja säädöksiä. Tarkastajien mahdollinen esteellisyys tarkastusten suorittamiseen selvitetään jokaisen tarkastuksen suunnittelu- vaiheessa.
- 3.24 Tarkastusviraston tehtävät hoidetaan tuloksellisesti. Kaikkien viraston palveluksessa olevien tehtävänä on huolehtia toiminnan tuloksellisuudesta sekä voimavarojen tehokkaasta käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä. Erityinen vastuu tästä on johtavilla virkamiehillä.

Luottamuksellisuus ja avoimuus

- 3.25 Tarkastusvirastossa toimitaan avoimesti ja läpinäkyvästi. Samalla huolehditaan siitä, että työtehtävissä saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja lain mukaisesti. Työyhteisössä avoimuus on osa hyvää työskulttuuria.
- 3.26 Tarkastusvirasto noudattaa julkisuusperiaatetta. Virasto pyrkii siihen, että sen toiminta on avointa suhteessa kansalaisiin ja että näiden tiedontarpeitaan palvellaan.
- 3.27 Henkilöstö tuntee lait, asetukset ja viraston määräykset, jotka koskevat asiakirjojen ja tietojen luovuttamista, ja tietää hyvän hallinnon periaatteet toiminnan avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä.
- 3.28 Henkilöstö ei saa käyttää työhönsä liittyvää luottamuksellista tietoa oman etunsa tavoitteluun tai jonkin ulkopuolisen tahon hyödyksi. Ulkopuolisille ei saa paljastaa tahallisesti luottamuksellisia tai salassa pidettäviksi määrättyjä tietoja virkasuhteen aikana eikä sen jälkeen.
- 3.29 Virastolla on ajantasaiset tietoturva- ja asiakirjanhallintakäytännöt. Sopimuksissa, jotka virasto tekee kolmansien osapuolien kanssa, määritellään osapuolilta vaadittavat salassapitokäytännöt.

Lisätietoja

[Code of Ethics | IFPP \(issai.org\)](#)

[Valtion virkamieslaki 750/1994 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

[Virkamieseettinen toimintaohje - Yleisesitys valtionhallinnon virkamiesetiikkaa koskevista säädöksistä, ohjeista ja käytännöistä \(valtioneuvosto.fi\)](#)

<https://www.oecd.org/gov/ethics/integrity-recommendation-FI.pdf>

[Hallintolaki 434/2003 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

[Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

[Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta 676/2000 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTO
PORKKALANKATU 1, PL 1119, 00101 HELSINKI
PUH. 09 4321, WWW.VTV.FI